

Začetek projekta Ujemite naravo!

Ribiška zveza Slovenije (RZS) združuje 64 ribiških družin z 12.000 aktivnimi ribiči in je največje društvo, ki deluje v javnem interesu na področju ohranjanja narave.

Člani smo dnevno prisotni ob slovenskih tekočih vodah, v upravljanju imamo tudi veliko stoječih voda. Večina nas je dobro seznanjena z lovniimi vrstami rib, z drugimi vrstami se srečujemo redkeje. Številne zavarovane in redke nelovne vrste rib pogosto pri ribolovu le redko vidimo, še redkeje ujamemo. Lahko se zgodi, da nekateri ribiči pri ulovu manjše ribe niti ne vedo, katere vrste je. Po drugi strani pa se zavedamo, da za varovanje naših voda ni dovolj ščititi zgolj ribolovnih vrst rib.

Doslej so se le redki posamezniki ob srečanju z redkimi vrstami rib ovedli pomembnosti svoje najdbe in jih zato

poslali pristojnim v določitev. Nekateri so morali zato celo plačati kazen. Posamezne ribje vrste so tako redke, da jih je v okviru raziskav težko ujeti. Območja Natura 2000 za sabljarko in smrkeža so bila opredeljena na podlagi ribiških podatkov. Zaslužni smo tudi za zgodnja odkritja nekaterih tujerodnih vrst in smo pristojnim službam posredovali prve podatke o prisotnosti novih vrst v Sloveniji. Prvi podatek za tujerodnega signalnega raka smo prav tako posredovali ribiči.

Številni projekti, ki so obravnavali predvsem tujerodne vrste rib, so nas ribiče obravnavali kot ciljno skupi-

no, ki (lahko) vplivamo le na njihovo razširjanje. K zbiranju podatkov smo bili vključeni redko, pa še to le posamezniki. Na RZS smo se odločili, da tako mnenje javnosti spremenimo. Že vrsto let se ribiči srečujemo z vedno večjimi posegi v vode, za katere je pogosto izdano dovoljenje, ker država nima zadostnih podatkov. V zadnjih letih resda potekajo raziskave ZZRS, vode zunaj varovanih območij, še posebno tiste v kmetijski krajini, pa so vedno bolj prepuščene same sebi. Ribiči se zaradi svojih interesov in želja zadržujemo ob vodah po vsej Sloveniji. Naša vsakdanja prisotnost lahko dobi dodatno vrednost, če začnemo z organiziranim beleženjem opažanj domorodnih in tujerodnih vrst rib, potočnih rakov in školjk. To so mnogi med nami dejansko že počeli, a razpršeno in brez usmerjenega cilja. Zato smo se povezali s Centrom za kartografijo favne in flore (CKFF), ki ima 20-letne izkušnje na področju zbiranja in urejanja ter kartografskega prikazovanja podatkov s področja živalstva in rastlinstva. Skupaj smo pripravili projekt Ujemite naravo!, ga prijavili na razpis za sofinanciranje nevladnih organizacij na Ministrstvu za okolje in prostor ter uspeli. Lahko se pohvalimo, da je bil

Kje pri nas še živi navadni koreselj? Pogost je ob reki Muri, drugod v Sloveniji pa je že zelo redek, zato je pomemben vsak podatek. Za majhne navadne koreselje je značilna črna pega pred repno plavutjo, pri velikih primerkih ta izgine. Dandanes je navadni koreselj razmeroma redek ulov, pri praznjenju ribnikov pa le bodite pozorni, ali se med babuškami morebiti skriva tudi kakšen navadni koreselj.

Črni ali rjavi ameriški somič? Razlike med ameriški somiči so bile v Ribiču že pojasnjene, eden izmed znakov razlikovanja med črnim in rjavim ameriškim somičem je število plavutnic v podrepni plavuti. Na fotografiji ameriškega somiča je zato ključna razprta podrepna plavut (levo).

Ali je tudi v vaši ribiški družini bobber? Nič enostavnejšega, fotografirajte sledi – po navadi je to obgrizeno drevo. Prisotnost bobra lahko dokazujejo tudi obgrizene veje, ni treba iskati idealnega posnetka podretega drevesa.

V projektu ne težimo k vrhunskim fotografijam. Ribe lahko fotografirate tudi v vedru, krapovske vrste pa je najbolje fotografirati v roki, tako da so jasno vidne vse luske, pri čemer naj bo čim bolj razprta podrepna plavut. Na fotografiji sta menek in klenič.

Prednost fotografiranja v roki je v tem, da takoj dobimo občutek o velikosti fotografiranega objekta.

naš projekt med prispelimi prijavitelji ocenjen najbolje.

V projektu želimo mobilizirati in motivirati ribiče za sistematsko zbiranje predvsem tistih podatkov o živalih, ki niso vključene v Ribiški kataster. Projekt Ujemite naravo! je poskus postavitve

sistema širokega zbiranja podatkov o enostavno prepoznavnih vrstah, in to s pomočjo vključevanja ljudi v t. i. koncept ljudske znanosti (Citizen Science), kar pomeni, v sodelovanju med različno javnostjo in strokovnjaki. Menimo, da je 12.000 aktivnih ribičev dovolj velika skupina, ki

lahko v kratkem času (štirinajst mesecev trajanja projekta) zbere veliko podatkov. V projektu bomo združili zmožnosti novih tehnologij (pametni telefoni in tablice z vgrajenim GPS) in številčnost v družinah organiziranih ribičev ob naših sladkovodnih ekosistemih. Vzpostavili bomo infrastrukturo za enostavno posredovanje podatkov, ki temeljijo na fotografiji kot glavni enoti sporočanja opažanj in za tesnejšo komunikacijo med ribiči in strokovnjaki. Izboljšana bodo tudi orodja za prepoznavo rib, potočnih rakov in školjk. Vse zbrane fotografije in podatki bodo javno dostopni. Več kot bomo zbrali podatkov, boljši bosta predstavitev in uporaba le-teh pri varovanju rib, potočnih rakov in školjk ter seveda njihovih habitatov. Ribiči tako lahko s svojim znanjem in opazovanjem pomembno

Kaj lahko storim?

Z ujeto ribo ravnaj etično (ravnajte le z mokrimi rokami) in jo fotografirajte, preden jo spustite. Za vrste, ki jih ne prepoznaš, naredi več fotografij. Prav tako fotografirajte školjke, potočne rake in druge vodne ter obvodni živelj, ki ga opazite. In ne pozabite fotografirati tudi potoka, reke, gramoznice, kjer si ribo, školjko ali potočnega raka ulovite ali opazite. Fotografije zaenkrat shranite, naj ostanejo na telefonu, fotoaparatu, računalniku ... Sistem zbiranja fotografij še razvijamo in bo predstavljen v naslednji številki Ribiča. Projekt se še šele začel.

Kakšna naj bo fotografija?

Ni pomembna vrhunska kakovost fotografije, pomembno je le, da je objekt na njej čim ostrejši. Fotografije manjših rib je najlažje narediti v mokri dlani. Rib na suhem ne zadržuj dlje, kot je potrebno za posnetek.

Moram telefon pred fotografiranjem posebej pripraviti?

V nastavitvah fotoaparata na telefonu vklopi shranjevanje lokacije. Točne nastavitve so odvisne od nastavitve telefona ali fotoaparata. Podrobnejša navodila bodo pripravljena na spletni strani projekta.

Primer fotografije potoka (zgoraj). Fotografije vrste s habitatom v ozadju (spodaj) so idealne, a vsaj pri ribah tega ni mogoče zlahka izvesti.

prispevamo k poznavanju prisotnosti in razširjenosti redkih domorodnih in tujerodnih vrst rib, potočnih rakov in školjk. Poudarjamo, da je vsak podatek pomemben, pri čemer pa ni ključno, da ribo prepoznamo sami, le zavedati se moramo, da riba na trnku ni zgolj riba, ki jo bomo vrnili v vodo – lahko je namreč tudi pomembna informacija.

**Besedilo: Marijan Govedič,
dr. Miroslav Žaberl,
Aleksandra Lešnik,
Zvonko Furman,
Igor Miličič in
Mladen Kotarac**

Fotografije: Marijan Govedič

Viri

Bertok, M., N. Budihna & M. Povž, 2003. Strokovne osnove za vzpostavljanje omrežja Natura 2000 Ribe (Pisces), Piškurji (Cyclostomata), raki desetonožci (Decapoda). Zavod za ribištvo. Ljubljana.

Gaber, M., 2011. V Muri odkrili novo ribjo vrsto. *Ribič*, Ljubljana 70(11): 299.

Klenovšek, D., M. Govedič & M. Vaupotič, 2012. Record of the China mussel *Sinanodonta woodiana* (Lea, 1834) (Bivalvia: Unionidae) in Slovenia. *Natura Sloveniae*, Ljubljana 14(1): 35–37.

Povž, M., 2007. Ameriški somiči (Ameiuridae). *Ribič*, Ljubljana 66(4): 82–83.

Povž, M., 2009. V Muri se je pojavila sabljarka. *Ribič*, Ljubljana 68(11–12): 304–305.

Slatner, M., 2008. Dobrodošli v tropski Afriki pri Brežicah. *Ribič*, Ljubljana 67(6): 160.

Sedemdeset let organiziranega ribištva v Velenju

Začelo se je leta 1946 pod okriljem sindikalne podružnice Rudnika lignita. Pred sedemdesetimi leti, takoj po končani drugi vojni, so, tako kot so to počeli pred njo, ribiči rudarji znova začeli prihajati v pisarno Rudnika lignita Velenje po dovolilnice za ribolov. Po karte, kot so jim rekli. Z njimi so lahko v jezerih, ki so nastajala v ugrezninah kot posledica rudarjenja, lovili ribe. Vodja jamomerstva, na katerega so se obračali, jim je predlagal, naj se organizirajo pod okriljem sindikalne podružnice rudnika in za dovolilnice ter drugo, kar je povezano z ribištvom, skrbijo sami. Beseda je še istega leta riba postala, ribiči pa sekcija.

Leto 1946 se tako šteje za začetek organiziranega ribištva v Velenju. Ker so si tudi drugi, ki niso bili zaposleni v rudniku, želeli postati ribiči, so kasneje najprej ustanovili Ribiško društvo, za tem Ribiško družino Velenje, ki je zdaj vključena v Zvezo ribiških družin Celje in Ribiško zvezo Slovenije.

Skrben varuh naravne dediščine

»Člane so skozi vsa obdobja spremljale napredne ideje in jasni cilji, ki so jih z njim lastno energijo in željo po nenehni rasti tudi zelo uspešno dosegali,« je dejal predsednik RD Velenje Jože Šumah. »Vseskozi skrbimo za varovanje voda, vodnih virov in obvodnih ekosistemov. S strokovnim in prostovoljnim delom pa pomembno vplivamo na varstvo voda, vzrejo rib in ribjega naraščaja ter čistost bregov Velenjskega in Škalskega jezera ter struge reke Pake s pritoki. Država nam jih je zaupala v upravljanje, mi pa smo se s koncesijsko pogodbo obvezali, da bomo skrben varuh.«

Izobraževanje in udarniško delo

Zgledno skrbijo za izobraževanje članov ter vzgojo mladih ribičev. Zanje vsako leto organizirajo dvodnevni tabor, zadnja leta se udeležujejo tudi šole ribolova. Njihove tekmovalne

Predsednik Jože Šumah: »S koncesijsko pogodbo smo se obvezali, da bomo skrben varuh naravne dediščine.«